

"Çanakkale Müzakereci-Arabulucu Lider" Öğrenci Eğitiminin Uygulanması

Prof. Dr. Abbas Türnüklü
Dr. Tarkan Kaçmaz
Uzm. Mustafa Tercan
Dokuz Eylül Üniversitesi,
Anlaşmazlık Çözümü
Araştırma ve Uygulama
Merkezi, İzmir

1

"ANLAŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ, MÜZAKERE VE AKRAN ARABULUCULUK" EĞİTİMİNİN OKULDA UYGULANMASI

1. Sürece, okulun gereksinimlerini belirleyerek başlayın: Burada sorun,

- okulda yaşanan kişiler arası anlaşmazlıkların ve şiddetin **miktarı** ve **sıklığı** ile
- Öğrencilere müzakere ve arabuluculuk becerilerinin bir **yaşam becerisi** olarak kazandırılmak istenip istenmediğidir.

2

2. Eğitim programının uygulanmasına başlamadan okulda bir "eğitim komisyonu" kurulmalıdır.

Bu komisyonda

- **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanı,**
- Öğrenci işlerinden sorumlu **müdür yardımcısı** ve
- **Branş öğretmeni** (öğrencileri sınıfta, koridorda, bahçede ve kantinde gözleyecek ve programın uygulanmasını takip edecek en az **üç branş** öğretmeni)

yer almalıdır.

Branş öğretmenleri, burada **anahtar** kişilerdir. Öğrencileri, **bağlamında** ve **doğallığında** takip etmeksizin, okulda programın çalıştırılması çok güçtür.

3

3. Tüm okul mensuplarına eğitim verilmelidir: tüm öğretmenler, okul yöneticileri, öğrenciler ve veliler.

4. Okul yöneticilerinin desteği kesinlikle alınmalıdır:

Çoğu okulda **güç** ilişkileri **piramit** biçiminde yapılandırılmıştır. **Okulda** bir değişiklik yaratılmak isteniyorsa, başarı için **yönetici desteği anahtar öğedir.**

5. Okulun tüm üyelerinin (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve personel) programa aktif katılımı teşvik edilmelidir

4

6. Uzun dönemli düşünülmelidir

Bir okulda değişim yaratmak uzun bir süre devam edecek olan **sürekli bir çabayı** gerektirir.

- Bir okulda bu eğitimin uygulanması, en azından **3-5 yıl** arası bir dönem,
- **sabırlı ve etkili** biçimde **hatalardan ders çıkararak** ve gelişerek sürdürülür ise, sonuç verir.

5

7. Arabuluculuk programını

yapılandırırken yavaş yavaş programı geliştirmek **doğru bir yoldur.**

- Bir anda **tüm okulu değiştirmek** güçtür.
- Çok büyük **direnç** ile karşılaşılabilir.

6

8. Söylemek kadar gösterilmelidir de:

"**Anlaşmazlık Çözümü ve Akran Arabuluculuk**" eğitimine ilişkin **ilgiyi, desteği ve kabulü** yaratmanın en etkili yolu anlaşmazlık çözümü, müzakere ve akran arabuluculuk sürecini **yaşatarak ve yaparak** öğrencilere ve öğretmenlere göstermektir.

Bu beceriler öğretmen ve okul yöneticileri tarafından da uygulandığında okulda daha etkili uygulanacaktır.

1. Psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları ve
2. **müdür yardımcılarının**

- kendilerine yansıyan tüm **öğrenciler arası anlaşmazlıklarda öncelikle arabuluculuk** yapması programın yerleşmesi açısından çok önemlidir.

9. Eğitim ve öğretim dönemine başlamadan önce tüm öğretmenlere ve yöneticilere "**Anlaşmazlık Çözümü ve Akran Arabuluculuk**" eğitim programına ilişkin **seminerler** verilmelidir.

Dolayısıyla, okulda öğretmen, yönetici ve öğrenciler arasında en azından **bilişsel** düzeyde bir **ortak tutum ve tavır** oluşturulmaya çalışılmalıdır.

"Anlaşmazlık Çözümü, Müzakere ve Akran-Arabuluculuk" eğitim programı

Öğretmen kitabı

Öğrenci kitabı

10. Okulda **kimlerin arabulucu olup eğitim alacağı** "**Anlaşmazlık Çözümü, Müzakere ve Akran Arabuluculuk**" eğitim programının uygulanmasına başlamadan önce netleşmelidir.

Arabulucu, öğrencilerin seçiminde **her bir sınıfta sosyometri** uygulanmalıdır.

Arabulucu öğrencilerin seçim sürecinde her bir öğrenciye şu soru sorulmalıdır:

" Herhangi bir arkadaşınızla, aranızda yaşadığınız bir anlaşmazlığı yapıcı ve barışçıl olarak çözmek için yardım almak istediğin ve güvendiğin 3 sınıf arkadaşın kimdir?"

13

Öğrencilerin yazmış oldukları 3 öğrenci isminin frekansı

- **sınıfta arkadaşlarının gözü önünde sayılarak,**
- **en çok tercih edilen öğrenciler sınıf arabulucusu** olarak belirlenmelidir.

14

Arabulucuların seçiminde temel ölçüt **öğrenci görüşleri** olmalıdır.

Öğretmenlerin

- beğendiği,
- sevdiği,
- takdir ettiği ve
- önemseydiği öğrenciler

çoğu zaman **öğrencilerin** çoğunluğu tarafından da aynı şekilde **kabul edilmeyebilirler.**

15

Bizim önerimiz:

Akranlar tarafından seçilecek her bir sınıftan (30-40 öğrenci için) 4 kız ve 4 erkek, **8 öğrencinin,**

- o sınıfın **arabulucusu** olarak,
- **ikişer kişilik (kız-erkek)** gruplar halinde,
- **ikişer hafta** sorumluluk almasıdır.

16

Akran arabulucuların, **sınıf arkadaşlarının görüşleri referans** alınarak seçilmesinin nedeni,

- bu öğrencilerin sıklıkla kendi **arkadaş gruplarının lideri ve yönlendiricisi** olmalarıdır.

Öğrenciler, sıklıkla **kişisel gündelik sorunları** üzerinden **diyalog** kurmaktadır.

- Bu diyaloglar konusunda en başarılı kişiler yine **sınıf arkadaşlarıdır.**
- **Diyalog eşitler arasındaki yüzyüze** bir ilişkidir.

17

Farklı yaşlardaki öğrenciler arasındaki ilişki, **EŞİTLER** arasındaki diyalogtan öte **HİYERARŞİK** bir yapı ve **monolog özelliği** gösterecektir.

Bu nedenle **arabuluculuk eşitler/akranlar arasındaki diyaloglar** üzerinden sürdürülmektedir.

- Öğrencilerin en sık ve en rahat konuştukları ve **kendilerini rahatça açtıkları** kişiler, sınıf arkadaşlarıdır.
- Bu nedenle **arabulucu öğrenciler sınıf arkadaşları tarafından seçilmektedir.**

18

Öğrencilerin **anlaşmazlıklarının tarihini ve geçmişi**ni en iyi, yine sınıf arkadaşları bilmektedir.

Bu süreçte

1. Öğrenciler arası anlaşmazlık nasıl başladı?
2. öğrenciler arasındaki anlaşmazlık nasıl bir yönelim gösterdi?
3. süreçte neler yaşandı?
4. kim kime ne yaptı?
5. söylentiler ve dedikodular süreci nasıl etkiledi?
6. nasıl kavgaya ya da şiddete ulaştı?

tüm **bu soruların bilgisine** en detaylı şekilde sahip olan yegane kişi, yine **öğrencilerin sınıf arkadaşlarıdır**.

19

Öğrenciler okul yaşamında her gün yaşanan basit anlaşmazlıklar üzerinden

- **müzakere,**
 - **diyalog,**
 - **empati,**
 - **dinleme,**
 - **kendini ifade etme,**
 - **duygularını ifade etme,**
 - **öfke yönetimi,**
 - **sorun çözme,**
 - **barıştıtırma,**
 - **arabuluculuk** vb.
- beceriler geliştirilerek, aşılınmış olacaktır.

20

11. AKRAN-ARABULUCU ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMLERİ

Seçilen "**arabulucu aday öğrencilere**" 25-30 saat süren "**Anlaşmazlık Çözümü ve Akran Arabuluculuk**" eğitimi verilmelidir.

"Anlaşmazlık Çözümü ve Akran Arabuluculuk" eğitimleri, özellikle

- **Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik uzmanları, okulda bulunmadığı takdirde**
- **gönüllü öğretmenler** tarafından verilmelidir.

21

11. AKRAN-ARABULUCU ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMLERİ

Akran-Arabuluculuk eğitimleri tamamlandıktan sonra, okulda "**arabuluculuk rozeti**" takma töreni yapılmalıdır.

Bu tören, **okul bahçesinde** tüm öğrencilerin gözü önünde yapılmalıdır.

22

11. AKRAN-ARABULUCU ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMLERİ

"Arabuluculuk rozeti" takma töreninde arabulucu öğrencilere "**arabuluculuk yemini**" yaptırılmalıdır.

ARABULUCULUK YEMİN METNİ

Arabuluculuk rozetimi taktığım şu anda, arabuluculuk yaparken **tarafsız kalacağıma**, barıştırdığım arkadaşlarımla **sırlarını saklayacağıma**, adaletten ve barış yapıcılıktan ayrılmayacağıma, insan haklarına, **evrensel değerlere** saygılı olacağıma, **namusum ve şerefim üzerine and içerim**.

23

12. Okulda arabuluculuk odaları açılmalıdır

Arabuluculuk odaları, Psikolojik Danışma ve Rehberlik uzmanlarına ve odasına en yakın yere açılmalıdır.

- Dolayısıyla, **anlaşmazlıkların takibi** ve **süpervizyonu** daha kolay mümkün olsun.

24

Okulda arabuluculuk odaları açılmalıdır

1. Arabuluculuğun yapılacağı **eşkenar üçgen arabuluculuk masaları** (kenarları 130 cm) hazırlanmalıdır.

2. Her arabuluculuk odasında **6 adet sandalye** olmalıdır. Ama tüm sandalyeler **aynı** olmalıdır.

- Öğrenciler arasında **farklı algılamaya** yer vermemesi için **tüm sandalyeler aynı** olmalıdır.

25

3. Arabuluculuk odalarında **bir adet "1 metre" uzunluk ve genişliğinde duyuru panosu** olmalıdır.

4. Arabuluculuk odasında, uzlaşma ve kişiler arası barış ile ilgili **afiş ve resimler** bulunmalıdır.

5. Arabuluculuk odasında, **arabuluculuk anlaşma formlarının** saklanacağı dosyalar ve kitaplık bulunmalıdır.

6. Her bir sınıfta, **arabulucu nöbet çizelgelerinin** yer aldığı bir A4 boyutunda çerçeve olmalıdır.

26

13. Okulda akran arabuluculuğun uygulanması

Sınıflardan seçilen **arabulucu öğrenciler**,

- **ikişerli** olarak,
- **ikişer hafta**

arabuluculuk rozetlerini takarak sınıflarında **nöbetçi arabuluculuk** yapmalıdır.

27

13. Okulda akran arabuluculuğun uygulanması

Sınıflarda, "**arabulucu öğrencilerin**" adları ve

- arabuluculuk yapacakları **haftalar**,
- sınıfta **nöbet çizelgesi** olarak duvara asılmalıdır.

Arabuluculuk görevi üstlenen öğrenciler,

- **ikişer hafta** sorumluluk aldıkları için
 - kimi zaman **çatışan**
 - kimi zaman da **barıştiran rolünü** yaşamaları
- onların anlaşmazlıklarda, **tarafkların penceresinden** de soruna bakabilmelerini sağlayacaktır.

28

Arabulucu öğrenciler,

- **ikişer kişilik gruplar halinde**,
- **ikişer hafta arabuluculuk** yaptıktan sonra,
- **iki haftanın değerlendirilmesi için**,

- mutlaka "**Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanı**" tarafından toplanmalı,
- **süreç değerlendirilmeli ve**
- **geri bildirim** verilmelidir.

29

Arabulucu öğrencilere, arabuluculuk yapacakları hafta, pazartesi günü **tekrar "2 saat" arabuluculuk formunun nasıl kullanılacağına ilişkin uygulama yaptırılmalıdır.**

Öğrenciler, eğitimlerini tamamladıktan sonra, zamanla derslerde verilen **bilgi ve becerileri** unutabilirler.

Tekrar verilecek eğitim ile akran **arabulucu öğrenciler** aktif arabuluculuğa hazır hale gelmelidir.

Böylece tekrar eğitime gelen **arabulucu öğrencilerin** becerilerinde de bir **standart** yakalanmış olacaktır.

30

Her sene, okula yeni başlayan **birinci sınıf** öğrencilerinin eğitimine odaklanılırken,

- bir önceki senenin **akran arabulucu** öğrencileriyle de "**Akran Arabuluculuk**" programı sürdürülmelidir.

Bir yandan okula yeni başlayan **birinci sınıf** öğrencilerine "Anlaşmazlık Çözümü, ve **Akran Arabuluculuk**" eğitimi verilirken, diğer yandan da

hali hazırda eğitim almış öğrencilerle "**akran arabuluculuk**" modeli çalıştırılmalıdır.

31

14. Anlaşmazlık yaşayan öğrenciler arabuculuğa nasıl gelecekler?

1. Anlaşmazlık yaşayan öğrenciler doğrudan arabulucu öğrencilerden yardım isteyebilirler.

2. Arabulucu öğrenciler, anlaşmazlık yaşayan arkadaşlarına müdahale edip onları arabuluculuğa davet edebilirler.

32

14. Anlaşmazlık yaşayan öğrenciler arabuculuğa nasıl gelecekler?

3. Sınıflarda öğretmenler sezdikleri anlaşmazlık yaşayan öğrencileri, **arabuluculuk desteği** alma konusunda teşvik edebilirler.

4. Psikolojik danışma ve rehberlik uzmanları kendilerine yansıyan öğrenci anlaşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümünü teşvik edebilir.

5. Okul yöneticileri, kendilerine yansıyan ya da farkettileri öğrenci anlaşmazlıklarını arabuluculuk yoluyla çözümü konusunda teşvik edebilirler.

33

İşin özü, siz istedikten ve programa inanıp,

- **öğrencilerin kendi anlaşmazlıklarını, yine kendilerinin çözeceklerine inandıktan sonra,**

kendi yolunuzu bulacağınıza inanıyorum. Bu işin tek doğru yolu yok.

34

Umarım tüm okullarda, **öğrenciler**, anlaşmazlıklarını hem **müzakere** ederek hem de **akran-arabulucuların** kolaylaştırıcılığında **tekrar müzakere** ederek çözerler.

35

İletişim adresi

Prof. Dr. Abbas Türnüklü

Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Kaynaklar Kampüsü, Tınaztepe, 35160, İzmir.

E-Posta: abbas.turnuklu@deu.edu.tr

Tel: + 232 3018637 /Faks: +232 4539093

36